

בוועז חזן

אני קופץ

אני קופץ אל על רמון שמתפוצץ
מפרק אותו לאלף עצאזל
מלים יפות מזקקות אותי
לכדי משיח
חתול או כלב פודאי היו יותר
ממני זהירים
אני חוזר לגור עם ההורים
כמו עוד ואזה או שטיח

השיר הזה של בוועז חזן, הוא בעצמו כמו רמון קטן ורחוס שעושה לנו פיצוץ בראש ומשאיר אותו שלם: קופץ, מתפוצץ, מזדקק למשיח, עולה השמימה ומתרסק לשטיח ועל השטיח בבית ההורים, המקום הנמוך ביותר שבו אפשר רק להרויח, כי אין כבר מה להפסיד. ואכן, עצם כתיבתו של השיר היפה הזה, מסמנת כבר את ההיווכחות, את השלב מלא החיים של ההזדקפות, של הושטת היד או הרגל אל מחוץ להריסות בעצם הבנייה והחיבור שלהן לשיר. סרנדה פרולטרית עירונית, עלילת תבוסה אנושית ממיסת לבבות, שבוקעת מגרונו הצרוד של גבר אחד אבוד, תערוכת של בוקובסקי, אהוד בנאי וזוהר ארגוב; שממנה נרקח דיוקן שרמנטי של טרובדור אורכני, שקפץ על הרימון המתפוצץ של החיים בשתי ידיים ובתום הסיבוב חזר לבית הוריו עם הזנב בין הרגליים. היום הוא עמוק בתוך "חומס המסורר" ואין לו זמן לכתוב שירה.

מבוקשה של ופאא לשאת עבודה תיק המכיל מתנה להוריה. ופאא מגיבה בחיוך אירוני שמשמעו "עצב וקבלת הדין, גם סוג נחרץ של ייאוש", כאילו צפתה מראש את הסירוב. ובכל זאת היא מוחלת על עלבונה ומנסה לשמר ולטפח את המרקם הידידותי שנוצר ביניהן; ולאחר שובן ארצה היא מזמינה את עלמא לביקור בכפרה. שתיהן מסכימות ורוצות בכנות להיפגש, אבל כאן מסתיים הרומן, והמפגש הוא בגדר הבטחה הדדית בלתי ממומשת. הרברים נשארים פתוחים. בעיית הסכסוך נשארת בעינה לא משום שאינה פתירה, אלא בגלל העייפות או הייאוש מן ההתמודדות איתה. לכן משם הספר "לכי רצפי את הים" משתמע מצד אחד חוסר הסיכוי, בבחינת "לך עשה את הבלתי אפשרי וחסר התוחלת", ומצד שני, מתשמע ממנו גם טון מוחה על העמדה התבוסתנית, כמו גם על חוטים פרומים ובלתי מתאחים במובנים שונים בחיינו.

וזהו עיקרון נוסף המניע את הרומן: למעשה, כל הדמויות בו מתמודדות באופן זה או אחר עם מציאות המכילה נוכחות שיש בה העדר וסימני שאלה לא פתורים. תמיד – שחי בנפרד מעלמא, אבל הוא עדיין אוהב אותה ואינו מוותר על ביקורי פתע ליליים רוויי חשק בביתם – הוא בחזקת נעדר-נוכח. מנו, בעלה השני והנוטש של מתילדה-יולנדה, מוסיף לחיות בתודעתה ובטבעת האקוומרין שהעניק לה. בלבה חקוקה גם דמות בנם המשותף שננטש אף הוא והיגר לצרפת. דמותו של לוטם, הבן האוטיסט בהוסטל הרחוק, מלווה את עלמא כצל, פולשת לחלומותיה המסויטים ומייצרת דאגה אינסופית ורגשות אשם. במחשבותיה מתגוששים על הבכורה תמיה, בעלה-בנפרד, ואל-יעלי, המתחזה שנעלם מחייה.

אלומת אור על המתחולל בנפשה של עלמא ומעלה את סף רגישותה לפרטים, לתגובות ולהתרחשויות. "אנחנו יושבים ושותקים. ריח מתוק של שוקולד תלוי בינינו". היא אינה מעזה להירדם בלילה בעקבות חלום מסויט "שמא ישוב לוטם ויתגנב אל לבי ויכבוש לו בתוכי את כל המקומות... התחלתי להגיף מפניו את לבי ולא ידעתי את נפשי". וישנם קטעי תיאור חזקים של ההעדר ותחושת הריקנות בעקבות התרחקותו של תמיה. המשפט הפותח את הרומן הוא יריית הפתיחה המלווה אותנו לכל אורכו: "אני ישנה ולבי ער. כל כך הרבה שנים חלפו ועדיין אני לא בטוחה שמדובר באהבה".

יערה בן דוד

לאחר שהיא משחררת אותו מכבלי הדת ומפחדיו ומלמדת אותו ליהנות ממגעמי הגוף, ולאחר שהיה לרופא מצליח, הוא מסובב אותה בכחש ונוטש אותה ואת בנם. המצלמה הקיקלופית הצמודה לעלמא היא העין השלישית הקולטת ומסננת. היא "רואה יותר ממה שאני רואה בעיני הדם והבשר שלי". בכישרונה הנרבל המוכח מיטיבה עדנה שמש להמחיש במילים את מושאי ראייתה של המצלמה. כך האיגואנה המפלצתית על כתפו של אלי, ומאוחר יותר עירומו המלא מולה, וכך בתמונות מביתה של מתילדה-יולנדה בחייה ובמותה.

סגנון הכתיבה רגיש, מדויק ועשיר. במיוחד משאיר את רישומו תיאור יחסי האם עם בנה האוטיסט. התקשורת הרעועה ביניהם מטילה

בהתמודדות עם החסר, הכאב והגעגועים, דווקא הנשים מתגלות כאן בעוצמתן. הן דעתניות, עצמאיות ואינן חוששות ממאבק. ופאא חכים רוכשת השכלה אקדמית ומצהירה שלא תינשא, כדי לא להיות נתונה למרותו של גבר נחות ממנה, אף שהיא מודעת למחיר: היא לא תוכל ללדת ילד בחברה השמרנית שבה היא חיה.

עלמא בר, גיבורת הרומן הכתוב בגוף ראשון, היא אישה אקטיבית ויוזמת, המנהלת את חייה מתוך מודעות מלאה, מעומק בדירותה.

מתילדה-יולנדה, שידעה מהמורות וקשיים לאחר מות בעלה הראשון, נישאת למנו, מושכת לכדה בעול הפרנסה, מממנת את לימודי הרפואה שלו ובכך כובלת את עצמה אליו.